

ZARZĄDZENIE NR 11/19
REKTORA PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ
IM. STANISŁAWA STASZICA W PILE

z dnia 7 marca 2019 roku

**w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie tworzenia
i doskonalenia programów studiów**

Na podstawie § 4 Uchwały nr XXXI/151/19 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile z dnia 21 lutego 2019 r. w sprawie wytycznych w zakresie tworzenia programów studiów

zarządza się, co następuje:

- § 1. Wprowadza się szczegółowe wytyczne w zakresie tworzenia i doskonalenia programów studiów w PWSZ w Pile.
- § 2. 1. Wytyczne dotyczą programów studiów na wszystkich kierunkach, poziomach i formach studiów z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Wytyczne dotyczą programów studiów tworzonych i doskonalonych po dniu wejścia w życie zarządzenia, z wyjątkiem programów studiów tworzonych według zasad określonych w art. 205 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669 z późn. zm.).
- § 3. Wprowadza się następujące definicje pojęć do opisu studiów:
- 1) **Polska Rama Kwalifikacji (PRK)** – opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom europejskich ram kwalifikacji, o których mowa w załączniku II do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE C 111 z 06.05.2008, str. 1), sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych;
 - 2) **poziom PRK** – zakres i stopień złożoności wymaganych efektów uczenia się dla kwalifikacji danego poziomu, sformułowanych za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się;
 - 3) **kwalifikacja** – zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący;
 - 4) **kwalifikacje pełne** – kwalifikacje, które są nadawane wyłącznie w ramach systemu oświaty po ukończeniu określonych etapów kształcenia oraz kwalifikacje pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, przy czym:
 - a) **dypłom ukończenia studiów pierwszego stopnia** – potwierdza nadanie kwalifikacji na poziomie 6 PRK,

- b) **dyplom ukończenia studiów drugiego stopnia** oraz **dyplom ukończenia jednolitych studiów magisterskich** – potwierdza nadanie kwalifikacji na poziomie 7 PRK,
 - c) **dyplom doktorski** – potwierdza nadanie kwalifikacji na poziomie 8 PRK;
- 5) **Zintegrowany System Kwalifikacji** – wyodrębnioną część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji;
 - 6) **efekty uczenia się** – zasób wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych uzyskanych w procesie kształcenia przez osobę uczącą się;
 - 7) **wiedza** – zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk, przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej;
 - 8) **umiejętności** – przyswojoną w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów, właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej;
 - 9) **kompetencje społeczne** – rozwiniętą w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania;
 - 10) **uniwersalne charakterystyki poziomów w PRK** w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, określone w załączniku do ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 986 i 1475 oraz z 2018 r. poz. 650 i 1669);
 - 11) **charakterystyki drugiego stopnia PRK** typowe dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 6–8, określone w części I załącznika do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz.U z 2018 r. poz. 2218), stanowiące podstawę do opisu zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów, spójnego z uniwersalnymi charakterystykami odpowiednich poziomów w PRK;
 - 12) **kierunek studiów** – wyodrębniona część jednej lub kilku dziedzin nauki i dyscyplin naukowych;
 - 13) **poziom kształcenia** – studia I, studia II stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe;
 - 14) **forma studiów** – studia stacjonarne lub niestacjonarne;
 - 15) **studia stacjonarne** – forma studiów, w ramach której co najmniej połowa punktów ECTS objętych programem studiów jest uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów;
 - 16) **studia niestacjonarne** – forma studiów, w ramach której mniej niż połowa punktów ECTS objętych programem studiów może być uzyskiwana z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów;
 - 17) **program studiów** dla określonego kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia obejmuje **opis zakładanych efektów uczenia się, opis procesu prowadzącego**

do uzyskania efektów uczenia się oraz liczbę punktów ECTS przypisanych do zajęć;

- 18) **opis zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia** – opis efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz na kierunkach technicznych – kwalifikacji obejmujących kompetencje inżynierskie, uwzględniający uniwersalne charakterystyki pierwszego stopnia określone w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz **charakterystyki drugiego stopnia PRK** w ramach szkolnictwa wyższego, do których został przyporządkowany kierunek studiów, dla:
 - a) kwalifikacji na poziomie 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji – w przypadku studiów pierwszego stopnia,
 - b) kwalifikacji na poziomie 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji – w przypadku studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich;
- 19) **program studiów** dla kierunku o profilu praktycznym obejmuje zajęcia kształtujące umiejętności praktyczne w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS;
- 20) **plan studiów** – element programu studiów zawierający nazwy i kody zajęć lub grup zajęć, czas ich realizacji z podziałem na semestry, formy prowadzenia zajęć i ich wymiar godzinowy, przypisane punkty ECTS oraz formę zaliczenia zajęć;
- 21) **zajęcia lub grupy zajęć**, w tym praktyka zawodowa, seminaria dyplomowe i inne formy zajęć – wraz z przypisaniem do tych zajęć efektów uczenia się dla kierunku studiów, poziomu i profilu kształcenia oraz treści programowych, form i metod kształcenia, zapewniających osiągnięcie tych efektów, a także liczby punktów ECTS;
- 22) **opis efektów uczenia się dla przedmiotu** – zamieszczony w sylabusie do przedmiotu wpisanego do programu studiów opis zakładanych efektów uczenia się, przyczyniających się do osiągnięcia przez studenta przyporządkowanych do tego przedmiotu efektów uczenia się dla kierunku studiów. Opis efektów uczenia się dla przedmiotu obejmuje: zdefiniowanie efektów uczenia się dla zajęć lub grupy zajęć wraz z odniesieniami do właściwych efektów uczenia się dla kierunku studiów oraz określenie form i metod weryfikacji i oceny stopnia ich osiągnięcia przez studenta;
- 23) **WSZJK** – Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Stanisława Staszica w Pile.

§ 4. 1. Projektując opis zakładanych efektów uczenia się dla nowego kierunku studiów, wymaga się zapewnienia spójności i komplementarności tego opisu, z:

- 1) uniwersalnymi charakterystykami poziomu 6 lub 7 PRK, określonymi w Ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 986 i 1475 oraz z 2018 r. poz. 650 i 1669);
- 2) charakterystykami drugiego stopnia poziomu 6 lub 7 PRK, typowymi dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4;
- 3) efektami uczenia się w zakresie właściwych nauk – profil praktyczny, określonymi w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6-8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz.U z 2018 r. poz. 2218). Opis zakładanych efektów uczenia się dla kierunku

- studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera uwzględnia również pełny zakres efektów uczenia się, prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich, zawartych w charakterystykach drugiego stopnia określonych w tym rozporządzeniu;
- 4) standardami kształcenia, dla kierunków studiów realizowanych w oparciu o takie standardy.
 2. Opis zakładanych efektów uczenia się zawiera również efekty uczenia się w zakresie znajomości języka obcego. Należy uwzględnić konieczność uzyskania przez studenta efektów uczenia się w zakresie umiejętności językowych w zakresie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, właściwych dla studiowanego kierunku studiów zgodnie z wymaganiami dla poziomu B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ), z wyjątkiem kierunku Pielęgniarstwo, dla którego wymagany jest poziom B1 języka angielskiego.
 3. W procesie projektowania opisu zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów, należy:
 - 1) uwzględnić zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania interesariuszy zewnętrznych, w szczególności przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego i rynku pracy;
 - 2) uwzględnić wnioski z analizy zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy i monitoringu o którym mowa w art. 352 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;
 - 3) włączyć interesariuszy zewnętrznych do procesu tworzenia i opiniowania opisu zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów.
 4. Opis zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów, obejmuje:
 - 1) podstawy prawne opisu zakładanych efektów uczenia się;
 - 2) nazwę kierunku studiów, poziom i profil kształcenia;
 - 3) przyporządkowanie kierunku studiów do dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, do których odnoszą się zakładane efekty uczenia się;
 - 4) opis zakładanych kierunkowych efektów uczenia się;
 - 5) tabelę odniesień zakładanych kierunkowych efektów uczenia się do charakterystyk Polskiej Ramy Kwalifikacji.
 5. Opis zakładanych efektów uczenia się dla kierunku studiów wymaga:
 - 1) opinii interesariuszy zewnętrznych.
 - 2) opinii Rady Instytutu;
 - 3) opinii Samorządu Studenckiego.

§ 5. 1. Program studiów, zawiera następującą strukturę treści:

- 1) **Ogólna charakterystyka studiów** (w tym: dziedziny nauki i dyscypliny naukowe, do których odnoszą się zakładane efekty uczenia się, poziom kształcenia, profil studiów, liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia. W przypadku przyporządkowania kierunku do więcej niż jednej dyscypliny – wskazanie dla każdej z tych dyscyplin procentowego udziału liczby punktów ECTS w liczbie punktów ECTS koniecznej do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia oraz określenie dyscypliny wiodącej);
- 2) **Koncepcja kształcenia na kierunku studiów:**
 - a) **Uzasadnienie potrzeby utworzenia kierunku studiów** (analiza rynku pracy dla absolwentów, wskazanie aktywnego udziału interesariuszy zewnętrznych w projektowaniu programu studiów),
 - b) **Związek kierunku studiów z misją i strategią rozwoju Uczelni,**

- c) **Opis kompetencji oczekiwanych od kandydata ubiegającego się o przyjęcie na studia,**
 - d) **Opis specjalności na kierunku studiów,**
 - e) **Charakterystyka sylwetki osobowej absolwenta w kontekście zakładanych efektów uczenia się,**
 - f) **Przyporządkowanie przedmiotów kształcenia do zakładanych efektów uczenia się,**
 - g) **Łączną liczbę punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia,**
 - h) **Liczbę punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS – w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne,**
 - i) **Zajęcia lub grupy zajęć kształtujące umiejętności praktyczne w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS,**
 - j) **Zajęcia do wyboru przez studenta, w wymiarze nie mniejszym niż 30% punktów ECTS, które student musi uzyskać,**
 - k) **Wskaźniki dotyczące programu studiów,**
 - l) **Warunki prowadzenia studiów oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia:**
 - **Warunki prowadzenia zajęć praktycznych** (uzasadnienie zgodności tych zajęć z zakresem działalności zawodowej, wykazanie, że zajęcia te będą prowadzone w sposób, umożliwiający wykonywanie czynności praktycznych przez studentów, udowodnienie, że zajęcia te będą prowadzone przez osoby, z których większość posiada znaczne i aktualne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć) ,
 - **Warunki prowadzenia zajęć związanych z daną dyscypliną naukową** (udowodnienie, że nauczyciele akademicy prowadzący te zajęcia posiadają dorobek naukowy w zakresie tej dyscypliny) ,
 - **Wymiar, zasady i forma odbywania praktyk zawodowych oraz liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach tych praktyk,**
 - **Zasady prowadzenia procesu dyplomowania, w tym prowadzenia egzaminu dyplomowego,**
 - **Opis sposobu weryfikacji i oceny stopnia osiągnięcia przez studenta efektów uczenia się w trakcie całego procesu kształcenia,**
 - **Infrastruktura dydaktyczna, naukowa i socjalna Uczelni,**
 - **Opis możliwości korzystania z zasobów bibliotecznych i z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki;**
- 3) **Plan studiów** (odrębny dla każdej formy kształcenia) uwzględniający, wszystkie zajęcia lub grupy zajęć, a w przypadku studiów I stopnia i jednolitych studiów magisterskich prowadzonych w formie stacjonarnej – również zajęcia z wychowania fizycznego – zajęciom z wychowania fizycznego nie przypisuje się punktów ECTS).
2. Instytut prowadzący kierunek studiów posiada aktualne dla każdego cyklu kształcenia realizowanego programu studiów:

- 1) opis dorobku naukowego wraz z wykazem publikacji naukowych oraz doświadczenia zawodowego osób zatrudnionych w Uczelni, jako podstawowym miejscu pracy;
- 2) wymiar zajęć dydaktycznych planowanych dla poszczególnych nauczycieli akademickich;
- 3) sylabusy do wszystkich przedmiotów ujętych w programie studiów;
3. W przypadku, gdy w ramach kierunku studiów prowadzone są zajęcia przygotowujące do zdobycia kwalifikacji uprawniających do wykonywania zawodu nauczyciela, program studiów powinien spełniać warunki określone w przepisach wydanych na podstawie przepisów ustawy.
4. W przypadku kierunków studiów dla których określone zostały standardy kształcenia, program studiów musi spełniać wszystkie warunki określone odpowiednimi przepisami dotyczącymi standardów kształcenia.
5. Program studiów uwzględnia obowiązkowe szkolenie dotyczące bezpiecznych i higienicznych warunków kształcenia, w wymiarze nie mniejszym niż 4 godziny, dla studentów rozpoczynających kształcenie w uczelni, w zakresie uwzględniającym specyfikę kształcenia w uczelni i rodzaj wyposażenia technicznego wykorzystywanego w procesie kształcenia.
6. Program studiów uwzględnia obowiązkowe szkolenie z zakresu przysposobienia bibliotecznego mające za zadanie przygotować studentów do samodzielnego korzystania z zasobów bibliotecznych i informacji naukowej.
7. Instytut może prowadzić studia z udziałem podmiotów gospodarczych w formie zajęć dydaktycznych realizowanych w uczelni, zapewniając osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się przewidzianych w programie studiów dla tego kierunku, poziomu i profilu kształcenia, i w formie szkolenia zawodowego odbywanego u pracodawcy. Sposób prowadzenia i organizację takich studiów określa umowa zawarta w formie pisemnej między Uczelnią a podmiotem gospodarczym
8. Program studiów powinien być dostępny na stronie internetowej Uczelni/Instytutu przez cały cykl trwania studiów.
9. Uzyskanie kwalifikacji pierwszego stopnia albo kwalifikacji drugiego stopnia na określonym kierunku studiów, poziomie i profilu kształcenia wymaga osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się zakładanych w programie studiów.

- § 6.**
1. Całkowita liczba punktów ECTS przewidzianych planem studiów niestacjonarnych jest równa liczbie punktów przewidzianych planem studiów stacjonarnych tego samego kierunku.
 2. Jeden punkt ECTS odpowiada efektom uczenia się, które wymagają od studenta średnio 25-30 godzin pracy, w tym godziny przypadające na zajęcia dydaktyczne realizowane przez studenta zgodnie z planem studiów oraz jego indywidualną pracę (naukę własną).
 3. Liczba punktów ECTS przypisanych zajęciom lub grupom zajęć przewidzianym w planie studiów wynosi co najmniej 30 ECTS w semestrze.
 4. Zajęciom specjalnościowym utworzonym na danym kierunku studiów przypisuje się taką samą liczbę godzin i punktów ECTS.
 5. Liczba punktów ECTS za przygotowanie i złożenie pracy dyplomowej oraz przygotowanie do egzaminu dyplomowego dla studentów wynosi:
 - 1) studia licencjackie – 10 punktów ECTS;
 - 2) studia inżynierskie – 15 punktów ECTS;
 - 3) studia II stopnia – 15 punktów ECTS.
 6. Minimalna liczba punktów ECTS wymagana do ukończenia studiów wynosi:

- 1) studia licencjackie – 180 punktów ECTS;
- 2) studia inżynierskie – 210 punktów ECTS;
- 3) studia II stopnia – 90 punktów ECTS;
- 4) jednolite studia magisterskie – 300 punktów ECTS.

- § 7.
1. Projekt programu studiów dla nowo tworzonego kierunku przygotowuje zespół do projektowania programu studiów.
 2. Program studiów dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia oraz studiów podyplomowych opiniują przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego, Samorząd Studencki oraz Rada Instytutu.
 3. Program studiów dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia przyjmuje uchwałą Senat.

- § 8.
1. W celu doskonalenia programu studiów można dokonywać w nim zmian.
 2. W programie studiów utworzonych na podstawie pozwolenia można dokonywać zmian łącznie do 30% ogólnej liczby efektów uczenia się określonych w programie studiów aktualnym na dzień wydania tego pozwolenia.
 3. Zmiany w programach studiów są wprowadzane z początkiem nowego cyklu kształcenia. W trakcie cyklu kształcenia w programach studiów mogą być wprowadzane wyłącznie zmiany:
 - 1) w doborze treści kształcenia przekazywanych studentom w ramach zajęć, uwzględniających najnowsze osiągnięcia naukowe, artystyczne lub związane z działalnością zawodową;
 - 2) konieczne do:
 - a) usunięcia nieprawidłowości stwierdzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną,
 - b) dostosowania programu studiów do zmian w przepisach powszechnie obowiązujących.
 4. Zmiany w programach studiów wprowadzane w trakcie cyklu kształcenia są udostępniane w BIP na stronie uczelni co najmniej na miesiąc przed rozpoczęciem semestru, którego dotyczą.
 5. Programy studiów podlegają monitorowaniu i okresowej – jeden raz w roku – ocenie przez odpowiednie ciała kolegialne działające w ramach WSZJK. Raporty z okresowej oceny programów studiów stanowią podstawę do podjęcia działań doskonalących zgodnie z procedurami określonymi w WSZJK.

- § 9.
1. Program studiów należy przekazać w formie elektronicznej, na co najmniej dwa tygodnie przed planowanym uchwaleniem do Kierownika Działu Jakości Kształcenia i Spraw Studenckich, zwanym dalej Kierownikiem.
 2. Kierownik jest odpowiedzialny za weryfikację programu pod względem formalnym, w ciągu 7 dni od przekazania.
 3. W przypadku niestwierdzenia braków formalnych, Kierownik przekazuje program niezwłocznie do Biura Rektora.
 4. W przypadku, gdy program wykazuje braki, jest zwracany w celu ich uzupełnienia. Po uzupełnieniu braków programu studiów jest przekazywany do Kierownika oraz Działu Rektora.

- § 10. Za realizację wytycznych oraz zgodność programów studiów z obowiązującymi przepisami odpowiadają dyrektorzy instytutów.

§ 11. Wykonanie zarządzenia powierza się Prorektorowi ds. Jakości Kształcenia i Studentów.

§ 12. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Rektor
Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
im. Stanisława Staszica w Pile

dr hab. Donat Mierzejewski, prof. PWSZ w Pile